

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО
Кафедра економіки і бізнесу

Розвиток сфери туристичних послуг

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
спеціальності 242 «Туризм і рекреація» за ОПП «Туризм»

Запоріжжя, 2024

УДК 338.48-6

Розвиток сфери туристичних послуг. Методичні вказівки для практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» зі спеціальності 242 «Туризм і рекреація» за ОПП «Туризм». Запоріжжя, ТДАТУ. 2024. 36 с.

Розробник: к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу Лисак О.І.

Рецензенти:

Агєєва І.В. – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного;

Березівська О.Й. – кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму Львівського національного університету природокористування

Розглянуто та рекомендовано до затвердження на засіданні кафедри економіки і бізнесу 15 серпня 2024 року, протокол №1.

Затверджено методичною комісією факультету економіки та бізнесу 18 жовтня 2024 року, протокол №3.

Методичні вказівки для практичних робіт містять структуровану інформацію про мету, завдання, порядок виконання роботи, а також критерії оцінювання результатів, що дозволяє студентам ефективно організувати свою діяльність. Завдяки методичним вказівкам студенти отримують можливість глибше зрозуміти матеріал дисципліни, розвинути аналітичне мислення і застосувати отримані знання на практиці. Крім того, ці вказівки сприяють самоконтролю рівня засвоєння знань та підготовці до захисту виконаних робіт.

©Лисак О.І.

© Таврійський державний
агротехнологічний університет імені Дмитра
Моторного, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи та організація туристичних послуг	6
Практична робота №1	6
Практична робота №2	7
Практична робота №3	9
Практична робота №4	12
Практична робота №5	15
Змістовий модуль 2. Стратегії розвитку та інновації у сфері туристичних послуг	18
Практична робота №6	18
Практична робота №7	21
Практична робота №8	24
Практична робота №9	26
Практична робота №10	29
Практична робота №11	31
Список рекомендованих джерел	34

ПЕРЕДМОВА

Туризм є однією з найдинамічніших та найважливіших галузей світової економіки, яка не лише забезпечує економічне зростання, але й сприяє культурному та соціальному обміну між народами. У сучасних умовах, коли світ стає все більш глобалізованим, туризм відіграє ключову роль у формуванні іміджу країн, розвитку регіонів та підвищенні якості життя населення. Особливо важливим є розвиток сфери туристичних послуг, яка є основою для створення якісних туристичних продуктів та забезпечення комфорту для туристів.

Вивчення дисципліни «Розвиток сфери туристичних послуг» забезпечує розуміння особливостей функціонування туристичної інфраструктури та послуг, що є основою для професійної діяльності у цій галузі; сприяє підготовці фахівців, здатних розробляти, впроваджувати та оптимізувати туристичні продукти, враховуючи сучасні тенденції та потреби ринку; дає можливість аналізувати роль туризму в економіці країни та розробляти стратегії сталого розвитку; формує практичні навички для ефективної роботи у сфері організації туристичних послуг на локальному та міжнародному рівнях.

Зростання попиту на туристичні послуги, інтеграція України у світовий туристичний ринок та необхідність підвищення конкурентоспроможності вітчизняного туризму підкреслюють важливість професійної підготовки у цій галузі.

Метою вивчення дисципліни «Розвиток сфери туристичних послуг» є формування у студентів системного розуміння сутності, структури та особливостей розвитку сфери туристичних послуг, а також набуття знань та навичок, необхідних для організації, управління та вдосконалення туристичних продуктів у сучасних умовах.

Завданням дисципліни є формування теоретичних знань про сутність, класифікацію та складові туристичних послуг, а також розвиток практичних навичок з управління туристичними послугами, включаючи організацію туристичних маршрутів, програм та сервісів, засвоєння методів дослідження та прогнозування розвитку туристичних послуг у контексті змін глобального ринку, ознайомлення з кращими практиками сталого туризму та інноваційними технологіями в галузі, розвиток професійних компетенцій, необхідних для створення якісного туристичного продукту та підвищення рівня обслуговування туристів.

Метою методичних вказівок є надання здобувачам вищої освіти спеціальності 242 «Туризм і рекреація» необхідних теоретичних знань та

практичних навичок для успішної професійної діяльності у сфері туризму. Вказівки розроблені з урахуванням сучасних тенденцій у галузі, що дозволяє студентам отримати актуальні знання про особливості функціонування туристичного ринку, методи аналізу та управління туристичними послугами, а також розуміння ролі туризму у соціально-економічному розвитку країни.

У вказівках представлені практичні завдання, які спрямовані на формування аналітичного мислення, розвиток критичного підходу до аналізу ринкових ситуацій та набуття практичних навичок у розробці туристичних продуктів, стратегій розвитку та інновацій у сфері туризму. Кожна практична робота містить теоретичні основи, практичні завдання та теми рефератів, що дозволяє студентам глибше вивчити окремі аспекти туристичної діяльності.

Методичні вказівки також включають розділ з рекомендованими джерелами, які допоможуть студентам поглибити свої знання та ознайомитися з сучасними дослідженнями у галузі туризму. Список рекомендованих джерел охоплює як українські, так і міжнародні видання, що дозволяє отримати уявлення про світовий досвід розвитку туризму.

Методичні вказівки є важливим інструментом у підготовці фахівців, які зможуть ефективно працювати у сфері туризму, розробляти інноваційні туристичні продукти та сприяти підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного туризму на міжнародному ринку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

ПРАКТИЧНА РОБОТА №1

Тема: Сутність і структура сфери туристичних послуг.

Мета: ознайомитися з основними поняттями, класифікацією та структурою сфери туристичних послуг, взаємозв'язком туристичних послуг із суміжними галузями економіки, етапами створення туристичного продукту та роллю сфери туристичних послуг у соціально-економічному розвитку.

Теоретичні основи

Сфера туристичних послуг охоплює широкий спектр діяльності, спрямованої на задоволення потреб туристів у подорожах, відпочинку, розвагах, культурному збагаченні та інших аспектах. Основу туристичних послуг складають базові та додаткові послуги, які формують туристичний продукт.

Базові послуги включають такі елементи, як транспорт, проживання, харчування та екскурсійне обслуговування. Вони забезпечують фундаментальні потреби туристів під час подорожі. Наприклад, послуги авіаперевезень або проживання у готелі є невід'ємною частиною кожного туру.

Додаткові послуги спрямовані на підвищення якості подорожі та задоволення індивідуальних запитів туристів. Сюди відносяться страхування, послуги гіда, відвідування культурних або спортивних заходів, оренда автомобілів та інші види сервісу.

Структура ринку туристичних послуг характеризується взаємодією різних суб'єктів: туристичних операторів, агентів, постачальників послуг (готелі, транспортні компанії), державних органів та самих споживачів. Ефективна співпраця між цими елементами є ключовою для забезпечення якісного обслуговування.

Взаємозв'язок туристичних послуг із суміжними галузями економіки, такими як транспорт, гастрономія, культура та розваги, створює додаткові можливості для розвитку туризму. Це сприяє не лише економічному зростанню, але й культурному обміну та збереженню національної спадщини.

Практичні завдання

Завдання 1. Обґрунтуйте сутність понять «туризм», «туристичні послуги», «туристичний продукт». Приведіть приклади для кожного поняття.

Завдання 2. Наведіть класифікацію туристичних послуг (базові та додаткові). Поясніть різницю між цими видами послуг та наведіть приклади.

Завдання 3. Опишіть основні елементи структури ринку туристичних послуг. Складіть схему, що відображає ці елементи.

Завдання 4. Поясніть, як туристична сфера пов'язана з іншими галузями економіки, такими як транспорт, харчування, розваги та культура. Приведіть приклади взаємодії.

Завдання 5. Опишіть основні етапи створення туристичного продукту. Наведіть приклад створення конкретного продукту.

Завдання 6. Проаналізуйте, як розвиток сфери туристичних послуг впливає на економіку та суспільство в цілому. Складіть список основних ролей та поясніть їх значення. Наведіть приклади країн або регіонів, які успішно розвивають туризм.

Теми рефератів

1. Класифікація туристичних послуг: базові та додаткові послуги.
2. Етапи створення туристичного продукту: від ідеї до реалізації.
3. Взаємодія туристичної сфери з іншими галузями економіки: транспорт, культура, харчування.
4. Роль туристичних послуг у соціально-економічному розвитку регіонів.
5. Сучасні тенденції розвитку туристичних послуг у глобалізованому світі.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №2

Тема: Інфраструктура туристичної сфери.

Мета: ознайомитися з поняттям інфраструктури туризму та її складовими; дослідити засоби розміщення туристів, транспортну складову, організацію харчування та інші сервіси; вивчити взаємодію інфраструктури з туристичними маршрутами.

Теоретичні основи

Інфраструктура туризму — це сукупність об'єктів, закладів і послуг, які забезпечують комфортне перебування туристів у певному регіоні. Вона включає засоби розміщення, транспортні комунікації, заклади харчування, екскурсійні послуги, розважальні заклади, а також інші елементи, необхідні для організації туристичної діяльності.

Інфраструктура є основою для розвитку туристичної галузі, адже вона впливає на привабливість регіону, зручність для туристів та

конкурентоспроможність на ринку. Високий рівень інфраструктури сприяє зростанню потоку туристів і підвищенню доходів від туризму.

Засоби розміщення включають:

- Готелі — надають широкий спектр послуг для туристів із різними фінансовими можливостями.
- Хостели — бюджетний варіант проживання, орієнтований на молодь і туристів із середнім достатком.
- Кемпінги — забезпечують тимчасове розміщення в природних умовах для любителів активного відпочинку.

Транспорт є ключовим елементом у туристичній сфері. Він забезпечує доступність туристичних об'єктів і зручність переміщення. Основні види транспорту в туризмі: авіаційний, залізничний, автомобільний та водний.

Харчування — важливий компонент інфраструктури. До основних закладів харчування належать:

- Ресторани — пропонують високий рівень сервісу і широкий вибір страв.
- Кафе — більш доступний варіант із менш формальною атмосферою.
- Спеціалізовані заклади — орієнтовані на специфічні потреби туристів (веганські кафе, тематичні ресторани).

Екскурсійні, страхові, розважальні послуги доповнюють основну інфраструктуру, забезпечуючи різноманітний туристичний досвід. Вони створюють додаткову цінність і сприяють залученню туристів.

Інфраструктура підтримує розвиток туристичних маршрутів, забезпечуючи логістичну зручність, комфортне проживання, якісне харчування та додаткові сервіси. Добре розвинена інфраструктура робить маршрути привабливішими та доступнішими для туристів.

Практичні завдання

Завдання 1. Дайте визначення інфраструктури туризму. Перелічіть основні складові інфраструктури туризму. Поясніть, чому інфраструктура є ключовою складовою успішного функціонування туристичної галузі.

Завдання 2. Проведіть аналіз відмінностей між готелями, хостелами та кемпінгами за такими критеріями:

Аналіз відмінностей між засобами розміщення

	Вартість проживання	Рівень комфорту	Цільова аудиторія
Готель			

Хостел			
Кемпінг			

Оберіть три туристичні об'єкти вашого регіону та опишіть їх засоби розміщення.

Завдання 3. Перелічіть види транспорту, які використовуються в туристичній сфері. Дослідіть транспортну доступність популярного туристичного маршруту вашого регіону. Визначте переваги й недоліки існуючої транспортної інфраструктури.

Завдання 4. Опишіть типи закладів харчування, які найчастіше використовуються туристами (ресторани, кафе, спеціалізовані заклади). Проведіть аналіз меню одного із закладів харчування у вашому регіоні, який орієнтований на туристів.

Завдання 5. Перелічіть основні додаткові сервіси для туристів (екскурсійні, страхові, розважальні послуги). Оцініть якість цих сервісів у вашому регіоні за п'ятибальною шкалою.

Завдання 6. Виберіть один туристичний маршрут у вашому регіоні. Опишіть, як інфраструктура (транспорт, розміщення, харчування та додаткові сервіси) підтримує цей маршрут.

Теми рефератів

1. Інфраструктура туризму: основні складові та їх роль у розвитку галузі.
2. Типи засобів розміщення туристів: від готелів до хостелів та кемпінгів.
3. Транспортна інфраструктура в туризмі: сучасні виклики та перспективи.
4. Гастрономічний туризм: роль закладів харчування у залученні туристів.
5. Додаткові сервіси в туризмі: екскурсії, страхування, розваги.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №3

Тема: Система ціноутворення у сфері туризму.

Мета: ознайомитися з особливостями ціноутворення у сфері туристичних послуг, факторами, що впливають на формування цін, методами ціноутворення, структурою ціни на туристичний продукт, політикою знижок та порівняти ціноутворення в різних сегментах туристичного ринку.

Теоретичні основи

Ціноутворення у туристичних послугах має низку особливостей, оскільки туристичний продукт є комплексним і не має фізичної форми, що

ускладнює його оцінку та стандартизацію. Однак, як і в інших сферах бізнесу, ціна на туристичний продукт визначається через взаємодію попиту і пропозиції, витрат на виробництво послуг, а також стратегічні цілі самого підприємства.

Основними факторами, що впливають на формування ціни туристичних послуг, є витрати на виробництво, сезонність попиту, рівень конкуренції, купівельна спроможність цільової аудиторії, економічна ситуація в країні, а також соціально-культурні фактори. Крім того, необхідно враховувати вартість маркетингових послуг, які відіграють важливу роль у просуванні туристичних продуктів на ринку.

Методи ціноутворення в туризмі можуть бути різними, зокрема, за методом витрат, коли ціна встановлюється на основі калькуляції витрат і націнки, а також методами, орієнтованими на попит (наприклад, метод максимізації доходу), коли ціна залежить від здатності клієнта заплатити за послугу. Крім того, ціноутворення може базуватися на конкурентному підході, коли ціна визначається з урахуванням цін конкурентів на аналогічні послуги.

Структура ціни на туристичний продукт зазвичай включає базові витрати (транспорт, проживання, харчування), додаткові послуги (екскурсії, розваги), а також витрати на маркетинг і прибуток підприємства. Важливим аспектом є політика знижок, яка стимулює попит на туристичні послуги, знижуючи ціну на певні категорії туристів або в певні періоди часу (наприклад, знижки на раннє бронювання або в періоди низького сезону).

Порівняння ціноутворення в різних сегментах туристичного ринку виявляє різницю в підходах до ціноутворення в залежності від типу туристичних послуг (масовий туризм, ексклюзивні тури, активний відпочинок тощо). Для кожного сегмента застосовуються свої методи ціноутворення, що зумовлені специфікою попиту і пропозиції, конкурентними умовами та характером послуг, які пропонуються.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні фактори, які впливають на ціноутворення у сфері туризму. Складіть список цих факторів та поясніть їх вплив на ціну туристичного продукту.

Приклад факторів:

1. Сезонність.
2. Конкуренція на ринку.
3. Витрати на обслуговування (готелі, транспорт, екскурсії).
4. Попит та пропозиція.
5. Політика знижок.

6. Географічне розташування.

7. Стан економіки (інфляція, курс валют).

Розгляньте кожен фактор окремо та поясніть, як він може впливати на ціну туристичного продукту.

Завдання 2. Вивчіть основні методи ціноутворення, які використовуються в туристичній галузі. Складіть таблицю з описом кожного методу.

Основні методи ціноутворення в туристичній галузі

Методи ціноутворення	Коротка характеристика методу ціноутворення	Приклад
Витратний метод		
Метод «витрати + прибуток»		
Метод ціноутворення на основі попиту		
Метод конкурентного ціноутворення		
Метод ціноутворення на основі цінності		

Завдання 3. Розгляньте структуру ціни на туристичний продукт. Складіть схему, яка відображає основні складові ціни.

Поясніть, як кожна складова впливає на загальну ціну туристичного продукту.

Завдання 4. Вивчіть основні види знижок, які використовуються в туристичній галузі для стимулювання попиту. Складіть список знижок та поясніть їх призначення. Поясніть, як кожна знижка може впливати на попит та прибуток туристичної компанії.

Завдання 5. Порівняйте ціноутворення в різних сегментах туристичного ринку: економ-клас, бізнес-клас, люкс. Складіть таблицю, в якій відображено основні відмінності в цінах та послугах.

Порівняльна таблиця ціноутворення в різних сегментах туристичного ринку

Параметр	Економ-клас	Бізнес-клас	Люкс
Ціна за ніч у готелі			
Якість обслуговування			
Додаткові послуги			
Транспорт			
Харчування			

Поясніть, чому ціни в різних сегментах можуть значно відрізнятися.

Завдання 6. Розрахуйте ціну туристичного продукту на основі наданих даних:

- ✓ Тривалість туру: 7 днів.
- ✓ Готель: 3-зірковий, 2 особи в номері.
- ✓ Транспорт: автобус.
- ✓ Екскурсії: 3 екскурсії.
- ✓ Харчування: сніданок.
- ✓ Витрати на готель: 1000 грн/номер/добу.
- ✓ Витрати на транспорт: 5000 грн на групу (20 осіб).
- ✓ Витрати на екскурсії: 300 грн/особу.
- ✓ Комісія турагенції: 10%.
- ✓ Прибуток туроператора: 15%.

Розрахуйте загальну вартість туру для однієї особи, враховуючи всі складові.

Теми рефератів

1. Фактори, що впливають на ціноутворення у сфері туризму.
2. Методи ціноутворення в туристичній галузі: витратний, конкурентний та попит-орієнтований підходи.
3. Структура ціни на туристичний продукт: складові та їх взаємозв'язок.
4. Знижки та акції в туризмі: ефективний інструмент стимулювання попиту.
5. Порівняння ціноутворення в різних сегментах туристичного ринку: економ-клас, бізнес-клас, люкс.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №4

Тема: Правові аспекти туристичної діяльності.

Мета: ознайомитися з основами правового регулювання туристичної діяльності в Україні, міжнародними правовими актами, що регулюють туризм, процедурою ліцензування туристичної діяльності, договірними відносинами між туристом і туристичним оператором, захистом прав споживачів у сфері туризму та відповідальністю туристичних компаній за неналежне надання послуг.

Теоретичні основи

Правове регулювання туристичної діяльності в Україні є важливим аспектом розвитку галузі, оскільки визначає порядок і умови, за яких здійснюється туристична діяльність, забезпечує права та обов'язки учасників ринку. Основи правового регулювання туризму в Україні закріплені у численних законах та нормативно-правових актах, серед яких важливе місце займає **Закон України «Про туризм»**, що визначає основи організації та здійснення туристичної діяльності, правила взаємодії туристів та туристичних компаній, а також регламентує питання ліцензування та сертифікації. Крім цього, важливими є акти, що регулюють господарську діяльність, безпеку на транспорті та екологічні вимоги.

Міжнародне правове регулювання туризму охоплює кілька основних документів, що забезпечують взаємодію між країнами у галузі туризму, зокрема **Рекомендації ЮНВТО (Всесвітньої туристичної організації)** та **Міжнародну конвенцію про туристичні послуги**. Ці документи містять норми, що стосуються прав туристів, безпеки подорожей та етичних стандартів у туризмі, а також сприяють розвитку співпраці між державами у питаннях туристичних потоків, захисту навколишнього середовища та розвитку інфраструктури.

Ліцензування туристичної діяльності є важливою складовою правового регулювання, що дозволяє забезпечити відповідність туристичних компаній вимогам законодавства, гарантує безпеку послуг та захист прав споживачів. В Україні ліцензія на туристичну діяльність є обов'язковою для всіх компаній, що надають послуги з організації турів, екскурсійних послуг або інших туристичних послуг, що включають оплату або передоплату за допомогою третіх осіб.

Договірні відносини між туристом та туристичним оператором базуються на укладанні договору, який визначає умови надання туристичних послуг. У договорі можуть бути визначені права та обов'язки обох сторін, порядок вирішення спірних ситуацій, відповідальність за не виконання умов. Оскільки туристичні послуги часто здійснюються через посередників, договори повинні регулювати питання якості послуг, умов страхування, анулювання поїздки та повернення коштів.

Захист прав споживачів у сфері туризму є пріоритетним напрямом правового регулювання. Законодавство України гарантує туристам право на отримання якісних послуг, на компенсацію збитків у разі неналежного надання послуг, а також право на відшкодування за порушення умов договору. Відповідно до **Закону України «Про захист прав споживачів»**, туристи мають право на безпечні та комфортні умови подорожей, а у разі порушення

своїх прав можуть звертатися до відповідних органів для отримання відшкодування або компенсації.

Відповідальність туристичних компаній за неналежне надання послуг передбачає як юридичні, так і матеріальні наслідки. У разі порушення умов договору компанія може бути зобов'язана компенсувати шкоду, виплатити штрафи або компенсувати витрати, понесені туристом через ненадання або неналежне надання послуг. Ці правові механізми сприяють дотриманню високих стандартів обслуговування в туристичній галузі та захисту прав споживачів.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні нормативно-правові акти, що регулюють туристичну діяльність в Україні. Складіть список цих актів та поясніть їх значення.

Поясніть, як кожен нормативний акт регулює туристичну діяльність.

Завдання 2. Вивчіть основні міжнародні правові акти, що регулюють туризм. Складіть список цих актів та поясніть їх значення.

Поясніть, як ці акти впливають на туристичну діяльність у міжнародному масштабі.

Завдання 3. Вивчіть процедуру ліцензування туристичної діяльності в Україні. Складіть схему, яка відображає етапи отримання ліцензії.

Поясніть, які документи потрібні для отримання ліцензії та які вимоги ставляться до туристичних компаній.

Завдання 4. Вивчіть основні елементи договору між туристом і туристичним оператором. Складіть список обов'язкових умов, які має містити договір.

Поясніть, як договір захищає права туриста та оператора.

Завдання 5. Вивчіть основні заходи захисту прав споживачів у сфері туризму. Складіть список цих заходів та поясніть їх значення.

Поясніть, як ці заходи сприяють захисту прав туристів.

Завдання 6. Вивчіть основні види відповідальності туристичних компаній за неналежне надання послуг. Складіть список цих видів та поясніть їх значення.

Поясніть, як кожен вид відповідальності застосовується у сфері туризму.

Теми рефератів

1. Нормативно-правова база туристичної діяльності в Україні: основні акти та їх значення.

2. Міжнародне правове регулювання туризму: основні документи та їх роль.
3. Ліцензування туристичної діяльності: вимоги та процедури.
4. Договір між туристом і туристичним оператором: обов'язки та права сторін.
5. Захист прав споживачів у сфері туризму: заходи та механізми.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №5

Тема: Маркетинг туристичних послуг.

Мета: ознайомитися з основами маркетингу у сфері туризму, методами аналізу ринку туристичних послуг, сегментацією та позиціонуванням цільової аудиторії, програмами лояльності для туристів, використанням цифрових каналів у просуванні туристичних послуг та розробкою маркетингової стратегії для туристичної компанії.

Теоретичні основи

Маркетинг у сфері туризму є важливим інструментом для залучення клієнтів та забезпечення конкурентоспроможності туристичних компаній. Основи маркетингу в туризмі полягають у створенні та просуванні туристичних продуктів, що відповідають потребам і очікуванням споживачів. Однією з основних задач є ефективне використання різних маркетингових інструментів для привернення уваги до компанії, формування іміджу, а також забезпечення взаємодії з потенційними туристами.

Аналіз ринку туристичних послуг дозволяє визначити основні тенденції, конкурентні переваги, а також вивчити поведінку споживачів. Для цього компанії здійснюють моніторинг конкурентів, вивчають зміни в попиті, а також оцінюють соціально-економічну ситуацію, що може впливати на туристичні потоки. Розуміння потреб ринку є важливим етапом для вибору стратегії просування, що забезпечить максимальну ефективність при роботі з клієнтами.

Сегментація цільової аудиторії є основою для створення персоналізованих пропозицій та ефективного позиціонування туристичних послуг. Сегментація включає поділ ринку на групи за такими критеріями, як демографія, географія, соціально-економічний статус, поведінкові характеристики та інтереси. Позиціонування ж полягає у визначенні унікальних переваг туристичного продукту та створенні вигідного образу

бренду в свідомості споживача. Наприклад, компанія може позиціонувати себе як лідер у сфері організації екологічних турів або розкішного відпочинку.

Програми лояльності є ефективним інструментом для збереження клієнтів та стимулювання повторних покупок. Такі програми можуть включати накопичувальні бонуси, знижки для постійних клієнтів або спеціальні пропозиції для тих, хто часто подорожує. Вони сприяють не тільки збільшенню лояльності клієнтів, а й покращенню репутації компанії серед споживачів.

Використання цифрових каналів для просування туристичних послуг стає важливим аспектом сучасного маркетингу. Сайт компанії, соціальні мережі, онлайн-реклама та контент-маркетинг дозволяють досягти ширшої аудиторії, а також зберігати постійну комунікацію з клієнтами. Онлайн-бронювання, відгуки клієнтів та цифрові оголошення значно спрощують процес прийняття рішення про покупку послуг та роблять маркетингові кампанії більш ефективними.

Розробка маркетингової стратегії для туристичної компанії включає кілька етапів, таких як аналіз ринку, визначення цільових сегментів, розробка унікальних пропозицій та каналів просування. Важливою складовою стратегії є також вимірювання результатів і адаптація кампаній під зміни на ринку. Застосування сучасних підходів до маркетингу, таких як цифрові технології та персоналізовані комунікації, дозволяє компаніям успішно конкурувати на туристичному ринку та задовольняти потреби своїх клієнтів.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні принципи та методи маркетингу у сфері туризму. Складіть список основних елементів маркетингу та поясніть їх значення:

1. Аналіз ринку.
2. Сегментація аудиторії.
3. Позиціонування туристичного продукту.
4. Просування послуг.
5. Ціноутворення.
6. Програми лояльності.

Поясніть, як кожен елемент впливає на ефективність маркетингу туристичних послуг.

Завдання 2. Вивчіть методи аналізу ринку туристичних послуг. Складіть список основних методів та поясніть їх застосування:

1. SWOT-аналіз.
2. Аналіз конкурентів.

3. Аналіз попиту та пропозиції.
4. Аналіз цін конкурентів.
5. Аналіз географічного розташування ринку.

Поясніть, як результати аналізу ринку можуть бути використані для розробки маркетингової стратегії.

Завдання 3. Вивчіть методи сегментації цільової аудиторії та позиціонування туристичного продукту. Складіть таблицю, в якій відображено основні критерії сегментації та приклади позиціонування.

1. Вік туристів.
2. Дохід туристів.
3. Цілі подорожей (відпочинок, освіта, бізнес).
4. Географічне розташування туристів.
5. Переваги туристів (комфорт, ціна, екскурсії).

Поясніть, як правильна сегментація та позиціонування допомагають залучити клієнтів.

Завдання 4. Вивчіть основні програми лояльності, які використовуються в туристичній галузі. Складіть список програм та поясніть їх значення.

Поясніть, як програми лояльності сприяють збільшенню кількості клієнтів.

Завдання 5. Вивчіть основні цифрові канали, які використовуються для просування туристичних послуг. Складіть список каналів та поясніть їх ефективність.

Поясніть, як кожен канал допомагає залучити нових клієнтів.

Завдання 6. Розробіть маркетингову стратегію для туристичної компанії. Складіть план дій, який включає аналіз ринку, сегментацію аудиторії, просування та програми лояльності.

Приклад плану дій:

1. Провести SWOT-аналіз ринку.
2. Визначити цільову аудиторію та сегментувати її.
3. Розробити позиціонування туристичного продукту.
4. Запустити рекламну кампанію в соціальних мережах.
5. Впровадити бонусну програму для клієнтів.
6. Аналізувати результати та вдосконалювати стратегію.

Поясніть, як кожен етап плану сприяє успіху туристичної компанії.

Теми рефератів

1. Маркетинг у сфері туризму: основні принципи та інструменти.
2. Аналіз ринку туристичних послуг: методи та їх застосування.

3. Сегментація цільової аудиторії в туризмі: критерії та стратегії.
4. Програми лояльності в туризмі: ефективний інструмент збереження клієнтів.
5. Цифрові канали просування туристичних послуг: соціальні мережі, онлайн-реклама, контент-маркетинг.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЇ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

ПРАКТИЧНА РОБОТА №6

Тема: Розвиток туризму в Україні та світі: сучасний стан і перспективи.

Мета: ознайомитися з основними тенденціями розвитку світового туризму, аналізом сучасного стану туристичної галузі України, порівнянням туризму в розвинених країнах і країнах, що розвиваються, впливом пандемії COVID-19 на туризм, державною політикою підтримки туризму в Україні та перспективами розвитку регіонального та міжнародного туризму.

Теоретичні основи

Розвиток туризму є важливим чинником економічного, культурного та соціального розвитку країн світу. Сучасні тенденції світового туризму включають зростання інтересу до екологічного та сталого туризму, збільшення ролі цифрових технологій, а також розширення доступу до нових туристичних напрямків завдяки розвитку транспортної інфраструктури. Туризм стає дедалі більш індивідуалізованим, орієнтованим на унікальний досвід і персоналізовані послуги. Популярність набувають такі форми, як гастрономічний туризм, культурні подорожі, екотури, а також подорожі, пов'язані з активним відпочинком і пригодами.

Сучасний стан туристичної галузі в Україні має як потенціал, так і виклики. Україна має багатий історико-культурний спадок, розмаїття природних ландшафтів, що створює передумови для розвитку різних видів туризму: культурно-пізнавального, екологічного, оздоровчого та пригодницького. Однак, такі фактори, як недостатня розвиненість інфраструктури, нерівномірний розвиток регіонів, недостатнє фінансування та низький рівень промоції на міжнародному ринку, стримують розвиток галузі. У післявоєнний період Україна також стикається з потребою відновлення туристичних об'єктів та залучення інвестицій для стимулювання галузі.

Порівняння туризму в розвинених країнах і країнах, що розвиваються, вказує на різницю в підходах до організації туристичної діяльності. Розвинені країни, такі як Франція, Італія чи США, мають високорозвинену інфраструктуру, активну державну політику підтримки галузі та багаторічний досвід у сфері маркетингу туристичних послуг. У країнах, що розвиваються, туризм часто орієнтований на природні ресурси та культурний спадок, однак відчуває труднощі через недостатню інфраструктуру, політичну нестабільність або низький рівень інвестицій.

Вплив пандемії COVID-19 на туризм був безпрецедентним. Світова туристична галузь зазнала значних втрат через закриття кордонів, обмеження подорожей та зміну поведінки споживачів. У той же час пандемія стимулювала розвиток внутрішнього туризму, інноваційних рішень, таких як віртуальні тури, та зміцнила тренд на індивідуальні подорожі. Постпандемічне відновлення галузі включає акцент на безпеку подорожей, гнучкі умови бронювання та використання цифрових інструментів для залучення туристів.

Державна політика підтримки туризму в Україні зосереджена на стимулюванні внутрішнього туризму, розробці національних програм просування країни як туристичного напрямку та залученні інвестицій. Важливими заходами є розширення транспортної інфраструктури, розвиток державно-приватного партнерства та покращення якості туристичних послуг. Крім того, держава сприяє популяризації нових туристичних маршрутів та об'єктів.

Перспективи розвитку туризму в Україні та світі пов'язані з відновленням після пандемії, інтеграцією інноваційних технологій, розширенням туристичної інфраструктури та міжнародною співпрацею. Для України перспективними є напрямки регіонального туризму, такі як Карпати, Чорне море, культурні центри Львова, Києва, Одеси, а також розвиток гастрономічного і фестивального туризму. Міжнародний туризм може стати ключовим фактором економічного зростання за умов активного просування країни на світовому ринку.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні тенденції розвитку світового туризму. Складіть список тенденцій та поясніть їх значення.

Приклад тенденцій:

1. Зростання популярності екологічного туризму.
2. Збільшення кількості самостійних подорожей (туризм без посередників).

...

Поясніть, як кожна тенденція впливає на світовий туризм.

Завдання 2. Вивчіть сучасний стан туристичної галузі України. Складіть список ключових показників та поясніть їх значення.

Приклад показників:

1. Кількість іноземних туристів, що відвідують Україну.
2. Основні напрямки туризму в Україні (пляжний, культурний, екологічний).
3. Інвестиції в туристичну інфраструктуру.
4. Вплив COVID-19 на туристичну галузь.
5. Політика держави щодо розвитку туризму.

Поясніть, які фактори впливають на розвиток туризму в Україні.

Завдання 3. Порівняйте туристичну галузь розвинених країн (наприклад, Франція, Німеччина) і країн, що розвиваються (наприклад, Україна, Індія). Складіть таблицю, в якій відображено основні відмінності.

Параметр	Розвинена країна	Країна, що розвивається
Інфраструктура		
Кількість туристів		
Основні напрямки туризму		
Інвестиції в туризм		
Державна політика		

Поясніть, чому відмінності між країнами впливають на розвиток туризму.

Завдання 4. Вивчіть вплив пандемії COVID-19 на світовий та український туризм. Складіть список основних наслідків та поясніть їх значення.

Поясніть, як пандемія вплинула на туристичну галузь та які заходи були вжиті для її відновлення.

Завдання 5. Вивчіть перспективи розвитку регіонального та міжнародного туризму в Україні. Складіть список перспектив та поясніть їх значення.

Поясніть, як ці перспективи можуть сприяти розвитку туризму в Україні.

Теми рефератів

1. Тенденції розвитку світового туризму: екологічний туризм, гастрономічний туризм, віртуальні подорожі.
2. Сучасний стан туристичної галузі в Україні: показники та виклики.

3. Порівняння туризму в розвинених країнах та країнах, що розвиваються: інфраструктура, інвестиції, політика.
4. Вплив пандемії COVID-19 на світовий та український туризм.
5. Перспективи розвитку регіонального туризму в Україні: Карпати, Чорне море, культурні центри.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №7

Тема: Інноваційні технології у сфері туризму.

Мета: ознайомитися з інноваційними технологіями, що використовуються у сфері туризму, включаючи цифровізацію туристичних послуг, використання Big Data та штучного інтелекту, віртуальну та доповнену реальність, інновації у транспортних послугах, автоматизацію обслуговування в готелях та ресторанах, а також сучасні тренди у створенні туристичних продуктів..

Теоретичні основи

Інноваційні технології значно впливають на розвиток туризму, трансформуючи як самі туристичні продукти, так і процеси їх створення, просування та споживання. Цифровізація туристичних послуг є одним із ключових напрямків інновацій. Використання мобільних додатків та платформ для онлайн-бронювання робить планування подорожей швидким і зручним для туристів. За допомогою таких додатків можна забронювати квитки, готелі, екскурсії, отримати доступ до інформації про місцеві визначні пам'ятки та навіть скористатися інтерактивними картами. Такі сервіси, як Booking.com чи Airbnb, не лише полегшують процес організації подорожей, але й сприяють розвитку нових форм туризму, наприклад, «гостьового» формату.

Використання **Big Data** та штучного інтелекту (ШІ) у сфері туризму відкриває нові можливості для управління галуззю та взаємодії з клієнтами. Аналітика великих даних дозволяє краще зрозуміти потреби туристів, прогнозувати попит, оптимізувати ціноутворення та розробляти персоналізовані пропозиції. Штучний інтелект, у свою чергу, використовується для автоматизації процесів обслуговування, таких як чат-боти для онлайн-консультацій, рекомендаційні системи, а також створення прогнозів щодо поведінки туристів. Наприклад, інтеграція ШІ у мобільні додатки дозволяє туристичним компаніям запропонувати більш точні й релевантні варіанти подорожей.

Віртуальна та доповнена реальність стають важливими елементами туристичних продуктів, пропонуючи клієнтам унікальний досвід. Віртуальна реальність (VR) дозволяє туристам віртуально відвідати музеї, історичні пам'ятки чи природні ландшафти, що особливо корисно для промоції напрямків або обмежених у доступі локацій. Доповнена реальність (AR), у свою чергу, може використовуватися для інтерактивних екскурсій або для надання додаткової інформації про туристичні об'єкти через смартфони або спеціальні окуляри. Це створює глибший емоційний зв'язок між туристом і продуктом, сприяючи зростанню зацікавленості.

Інновації торкаються також транспортних послуг. Впровадження екологічно чистих транспортних засобів, таких як електромобілі, сприяє сталому розвитку туризму, знижуючи вплив на довкілля. Проекти майбутнього, як-от гіперлуп, обіцяють радикально змінити спосіб пересування, скоротивши час подорожей до мінімуму. У готельному та ресторанному бізнесі автоматизація обслуговування вже стала реальністю: роботи-асистенти, безконтактний чек-ін та автоматизовані системи доставки їжі є частиною сучасного обслуговування.

Сучасні тренди у створенні туристичних продуктів спрямовані на унікальність, персоналізацію та інтеграцію з цифровими технологіями. Екотуризм, подорожі з акцентом на локальну культуру та гастрономію, а також пригодницький туризм набувають популярності серед туристів, які прагнуть нового досвіду. Інноваційні технології роблять туристичну галузь більш динамічною, гнучкою і адаптивною до змін у поведінці споживачів та умов ринку.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні аспекти цифровізації туристичних послуг. Складіть список інструментів цифровізації та поясніть їх значення.

Поясніть, як цифрові інструменти спрощують процес бронювання та обслуговування туристів.

Завдання 2. Вивчіть застосування Big Data та штучного інтелекту (AI) у туристичній галузі. Складіть список основних завдань, які вирішуються за допомогою цих технологій.

Поясніть, як Big Data та AI допомагають туристичним компаніям підвищити ефективність своєї діяльності.

Завдання 3. Вивчіть застосування віртуальної реальності (VR) та доповненої реальності (AR) у туристичних продуктах. Складіть список прикладів їх використання.

Поясніть, як VR та AR допомагають туристам отримати передовіші враження від подорожей.

Завдання 4. Вивчіть інновації у транспортних послугах, які використовуються у сфері туризму. Складіть список інновацій та поясніть їх значення.

Поясніть, як інновації у транспорті сприяють комфорту та ефективності подорожей.

Завдання 5. Вивчіть застосування автоматизації у готелях та ресторанах. Складіть список інструментів автоматизації та поясніть їх значення.

Приклад інструментів:

1. Безконтактні системи бронювання та входу.
2. Роботи-офіціанти в ресторанах.
3. Автоматизовані системи управління готелем (PMS).
4. Безкоштовні Wi-Fi та мобільні додатки для клієнтів.

Поясніть, як автоматизація підвищує якість обслуговування та задоволення клієнтів.

Завдання 6. Вивчіть сучасні тренди у створенні туристичних продуктів. Складіть список трендів та поясніть їх значення.

Приклад трендів:

1. Індивідуалізація туристичних продуктів.
2. Зростання популярності короткострокового відпочинку.

...

Поясніть, як ці тренди впливають на формування туристичних продуктів.

Теми рефератів

1. Цифровізація туристичних послуг: мобільні додатки, онлайн-бронювання, інтерактивні карти.
2. Big Data та штучний інтелект у туризмі: аналітика попиту та персоналізовані пропозиції.
3. Віртуальна та доповнена реальність у туристичних продуктах: нові можливості для туристів.
4. Інновації у транспорті для туризму: електромобілі, гіперлупи, автономні транспортні засоби.
5. Автоматизація обслуговування в готелях та ресторанах: роботи-асистенти, безконтактні системи.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №8

Тема: Сталий розвиток туризму.

Мета: ознайомитися з концепцією сталого розвитку у туризмі, впливом туризму на екологію, економіку та суспільство, еко-туризмом як пріоритетним напрямком, політикою сталого розвитку у провідних туристичних країнах, розвитком локального туризму як елементом сталості та підтримкою культурної спадщини через туризм.

Теоретичні основи

Сталий розвиток у туризмі – це концепція, яка передбачає задоволення потреб туристів і приймаючих громад у теперішньому, не ставлячи під загрозу можливість задоволення таких потреб у майбутньому. Вона ґрунтується на трьох основних компонентах: екологічному, економічному та соціальному. Туризм, спрямований на сталий розвиток, має мінімізувати негативний вплив на навколишнє середовище, сприяти економічному зростанню регіону та зберігати культурну і природну спадщину для майбутніх поколінь.

Вплив туризму на екологію, економіку та суспільство є значним. З одного боку, туризм сприяє економічному розвитку через створення робочих місць, збільшення інвестицій та розвиток інфраструктури. З іншого боку, масовий туризм може призводити до деградації природних ландшафтів, забруднення довкілля та надмірного використання ресурсів. У соціальному контексті туризм може сприяти збагаченню культурного обміну та взаєморозуміння між народами, але також викликати перенасичення туристами, що може змінювати традиційний спосіб життя місцевого населення.

Еко-туризм є пріоритетним напрямком у межах сталого туризму. Він базується на принципах відповідального відвідування природних територій з мінімальним впливом на довкілля. Еко-туризм сприяє збереженню біорізноманіття та підтримці природоохоронних заходів. Туристи, які віддають перевагу цьому виду туризму, беруть участь у ініціативах із захисту природи, підтримують місцеві громади через економічний внесок та популяризацію відповідального ставлення до довкілля.

Політика сталого розвитку у провідних туристичних країнах, таких як Швеція, Нова Зеландія чи Коста-Рика, є яскравим прикладом інтеграції екологічних, соціальних та економічних аспектів у туристичну діяльність. Ці країни активно впроваджують програми, спрямовані на зниження вуглецевого сліду, розвиток локального туризму та збереження культурної спадщини.

Локальний туризм, зокрема, є важливим елементом сталості, оскільки стимулює розвиток місцевих громад, популяризує регіональні традиції та забезпечує туристам автентичний досвід.

Підтримка культурної спадщини через туризм є важливим завданням сталого розвитку. Туристична діяльність може сприяти фінансуванню реставраційних проєктів, популяризації культурних об'єктів та традицій. Водночас важливо забезпечити баланс між туристичною активністю та збереженням унікальності культурної спадщини, уникнувши її комерціалізації. Таким чином, сталий туризм спрямований на гармонійне поєднання інтересів туристів, місцевих громад та довкілля.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні принципи концепції сталого розвитку у туризмі. Складіть список принципів та поясніть їх значення.:

1. Збереження природних ресурсів.
2. Підтримка економічного розвитку місцевих громад.
3. Захист культурної спадщини.
4. Зменшення негативного впливу на довкілля.
5. Забезпечення соціальної справедливості.

Поясніть, як кожен принцип сприяє сталому розвитку туризму.

Завдання 2.

Вивчіть вплив туризму на екологію, економіку та суспільство. Складіть таблицю, в якій відображено позитивні та негативні наслідки.

Параметр	Позитивний вплив	Негативний вплив
Екологія		
Економіка		
Суспільство		

Поясніть, як туристична діяльність впливає на кожен з параметрів.

Завдання 3. Вивчіть основні аспекти еко-туризму. Складіть список характеристик еко-туризму та поясніть їх значення.

Приклад характеристик:

1. Мінімальний вплив на довкілля.
2. Підтримка місцевих громад.
3. Використання екологічно чистих технологій.
4. Організація екскурсій у природоохоронних зонах.
5. Пропаганда екологічної свідомості серед туристів.

Поясніть, як еко-туризм сприяє сталому розвитку.

Завдання 4. Вивчіть політику сталого розвитку у провідних туристичних країнах (наприклад, Швейцарія, Норвегія, Коста-Ріка). Складіть список заходів, які вживають ці країни.

Поясніть, як ці заходи сприяють сталому розвитку туризму.

Завдання 5. Вивчіть роль локального туризму у сталому розвитку. Складіть список переваг локального туризму та поясніть їх значення.

Поясніть, як локальний туризм сприяє сталому розвитку.

Завдання 6. Вивчіть заходи, спрямовані на підтримку культурної спадщини через туризм. Складіть список цих заходів та поясніть їх значення.

Поясніть, як ці заходи сприяють збереженню культурної спадщини.

Теми рефератів

1. Принципи сталого розвитку у туризмі: екологія, економіка, соціальна відповідальність.
2. Еко-туризм: концепція, практика та перспективи.
3. Політика сталого розвитку у провідних туристичних країнах.
4. Локальний туризм як елемент сталості: розвиток місцевих громад та культурних традицій.
5. Підтримка культурної спадщини через туризм: реставрація, екскурсії, фестивалі.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №9

Тема: Організація міжнародного туризму.

Мета: ознайомитися з основними поняттями та значенням міжнародного туризму, документацією та візовими питаннями для міжнародних подорожей, роллю туроператорів та турагентів на міжнародному ринку, особливостями організації масового та індивідуального туризму, туризмом у міжнародному праві та найпопулярнішими міжнародними туристичними маршрутами.

Теоретичні основи

Міжнародний туризм – це подорожі громадян за межі власної країни з метою відпочинку, навчання, роботи або інших цілей. Він відіграє важливу роль у розвитку глобальної економіки, сприяючи зростанню ВВП країн, створенню робочих місць та зміцненню культурного обміну. Основними характеристиками міжнародного туризму є мобільність туристів,

використання валютних коштів за кордоном, а також необхідність адаптації до культурних, правових та адміністративних особливостей різних країн.

Одним із ключових аспектів організації міжнародного туризму є документація та візові питання. Туристам необхідно мати дійсний закордонний паспорт, візу (якщо це передбачено країною призначення), а також страхові документи. Вимоги до візового режиму залежать від політики держави щодо конкретної країни та мети подорожі. З розвитком міжнародного співробітництва в туризмі багато країн впроваджують спрощені візові процедури або безвізовий режим, що значно полегшує подорожі для туристів.

Туроператори та турагенти займають ключову позицію в організації міжнародного туризму. Туроператори займаються розробкою та формуванням туристичних пакетів, що включають транспорт, проживання, екскурсійні послуги та страхування. Турагенти, у свою чергу, виступають посередниками між туроператорами та туристами, займаючись продажем турів і консультуванням клієнтів. В умовах зростаючої конкуренції на міжнародному ринку туроператори активно застосовують інноваційні технології для оптимізації процесів бронювання та створення індивідуальних турів.

Організація міжнародного туризму також враховує правові аспекти, регульовані міжнародними нормами та угодами. Туризм у міжнародному праві охоплює питання захисту прав туристів, відповідальності туристичних компаній, взаємодії між державами в умовах надзвичайних ситуацій. Наприклад, Мадридська декларація про туризм визначає принципи сталого розвитку та захисту прав подорожуючих. Особливу роль відіграють міжнародні організації, такі як Всесвітня туристична організація (UNWTO), яка сприяє розвитку туризму та співпраці між країнами.

Найпопулярніші міжнародні туристичні маршрути включають такі напрямки, як Європа (Париж, Рим, Лондон), Азія (Балі, Бангкок, Токіо), Америка (Нью-Йорк, Лас-Вегас, Ріо-де-Жанейро). Попит на ці маршрути обумовлений їх культурною, історичною та природною привабливістю, розвиненою інфраструктурою та доступністю для туристів з усього світу. Інтерес до нових і незвіданих маршрутів також зростає, що стимулює розширення туристичної географії.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні поняття, пов'язані з міжнародним туризмом. Складіть список понять та поясніть їх значення:

1. Міжнародний туризм.
2. Виїзний туризм.
3. В'їзний туризм.

4. Транзитний туризм.

5. Експорт туризму.

Поясніть, як кожне поняття пов'язане з міжнародним туризмом.

Завдання 2. Вивчіть основні документи, необхідні для міжнародних подорожей, та візові питання. Складіть список документів та поясніть їх значення.

Поясніть, як кожен документ забезпечує правовий захист туриста.

Завдання 3. Вивчіть роль туроператорів та турагентів на міжнародному ринку. Складіть таблицю, в якій відображено їх функції та відмінності.

Підприємство	Функції	Відмінності
Туроператор		
Турагент		

Поясніть, як туроператори та турагенти сприяють організації міжнародного туризму.

Завдання 4. Вивчіть особливості організації масового та індивідуального туризму. Складіть таблицю, в якій відображено відмінності між ними.

Параметр	Масовий туризм	Індивідуальний туризм
Кількість туристів		
Організація		
Ціна		
Гнучкість		

Поясніть, як відмінності між масовим та індивідуальним туризмом впливають на організацію подорожей.

Завдання 5. Вивчіть основні норми міжнародного права, що регулюють туризм. Складіть список норм та поясніть їх значення.

Поясніть, як ці норми забезпечують правовий захист туристів.

Завдання 6.

Вивчіть найпопулярніші міжнародні туристичні маршрути. Складіть список маршрутів та поясніть їх популярність.

Поясніть, чому ці маршрути є популярними серед туристів.

Теми рефератів

1. Міжнародний туризм: основні поняття та класифікації.
2. Документи для міжнародних подорожей: паспорт, віза, страховка.
3. Роль туроператорів та турагентів на міжнародному ринку.

4. Масовий та індивідуальний туризм: відмінності та особливості організації.
5. Міжнародне право та туризм: основні норми та документи.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №10

Тема: Туристичний бізнес у сучасних умовах.

Мета: ознайомитися з організаційно-правовими формами туристичних компаній, управлінням туристичним бізнесом, основами бізнес-планування у сфері туризму, конкуренцією та партнерством у туристичному бізнесі, впливом економічних і політичних факторів на туристичний бізнес та адаптацією до глобальних змін у туристичній галузі.

Теоретичні основи

Туристичний бізнес у сучасних умовах є однією з найдинамічніших галузей світової економіки, яка постійно адаптується до змін у попиті, технологіях і глобальних тенденціях. Організаційно-правові форми туристичних компаній включають як невеликі приватні агентства, так і великі корпорації. Серед основних форм організації бізнесу – приватні підприємства, товариства з обмеженою відповідальністю, акціонерні товариства та франчайзинг. Вибір форми залежить від масштабів діяльності, ресурсів і стратегічних цілей компанії.

Управління туристичним бізнесом охоплює стратегічну та операційну діяльність. На стратегічному рівні визначаються основні напрями розвитку, позиціонування на ринку та цільова аудиторія. Операційна діяльність включає управління щоденними процесами: розробку туристичних продуктів, маркетинг, роботу з партнерами та обслуговування клієнтів. Ефективне управління вимагає застосування сучасних технологій, аналізу ринку та постійного вдосконалення сервісів. Особлива увага приділяється якості обслуговування, адже задоволеність клієнтів є ключовим фактором успіху у цій галузі.

Бізнес-планування у сфері туризму є основою для створення та розвитку успішного підприємства. Воно включає визначення ринкових можливостей, аналіз конкурентів, прогнозування витрат і доходів, а також розробку маркетингових стратегій. У сучасних умовах туристичні компанії часто орієнтуються на нішеві сегменти, наприклад, екотуризм, гастрономічний чи пригодницький туризм. Це дозволяє їм уникати високої конкуренції у масових сегментах і пропонувати унікальні продукти.

Економічні та політичні фактори мають значний вплив на туристичний бізнес. Економічні кризи, зміна валютних курсів або зростання цін на енергоносії можуть скорочувати попит на подорожі. Політична стабільність і міжнародні відносини також впливають на популярність окремих напрямків. Наприклад, конфлікти, зміна візового режиму чи пандемії можуть суттєво обмежувати туристичну діяльність. У відповідь на глобальні виклики туристичні компанії адаптують свої стратегії, впроваджуючи інноваційні підходи, автоматизацію процесів і гнучкі системи бронювання, що дозволяє їм залишатися конкурентоспроможними в умовах постійних змін.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть організаційно-правові форми туристичних компаній. Складіть список форм та поясніть їх особливості.

Поясніть, як кожна форма впливає на діяльність туристичної компанії.

Завдання 2. Вивчіть основні аспекти управління туристичним бізнесом. Складіть таблицю, в якій відображено стратегію та операційну діяльність туристичних компаній.

Параметр	Стратегія	Операційна діяльність
Мета		
Інструменти		
Результат		

Поясніть, як стратегія та операційна діяльність взаємодіють у туристичному бізнесі.

Завдання 3. Вивчіть основні етапи бізнес-планування у сфері туризму. Складіть схему, яка відображає послідовність етапів.

Поясніть, як кожен етап сприяє успіху туристичної компанії.

Завдання 4. Вивчіть особливості конкуренції та партнерства у туристичному бізнесі. Складіть таблицю, в якій відображено переваги та недоліки кожного підходу.

Підхід	Переваги	Недоліки
Конкуренція		
Партнерство		

Поясніть, як конкуренція та партнерство впливають на туристичний бізнес.

Завдання 5. Вивчіть вплив економічних і політичних факторів на туристичний бізнес. Складіть список факторів та поясніть їх значення.

Поясніть, як кожен фактор впливає на туристичний бізнес.

Завдання 6. Вивчіть основні глобальні зміни у туристичній галузі та заходи для адаптації до них. Складіть список змін та поясніть їх значення.

Приклад змін:

1. Зростання популярності екологічного туризму.
2. Використання інноваційних технологій (VR, AI).
3. Зміни у законодавстві щодо туризму.

...

Поясніть, як туристичні компанії адаптуються до глобальних змін.

Теми рефератів

1. Організаційно-правові форми туристичних компаній: приватні підприємства, ТОВ, акціонерні товариства.
2. Управління туристичним бізнесом: стратегія та операційна діяльність.
3. Бізнес-планування у сфері туризму: етапи та інструменти.
4. Конкуренція та партнерство у туристичному бізнесі: переваги та недоліки.
5. Адаптація туристичних компаній до глобальних змін: пандемія, технології, політика.

ПРАКТИЧНА РОБОТА №11

Тема: Стратегії розвитку туристичних послуг.

Мета: ознайомитися з основними принципами розробки стратегій розвитку туризму, методами SWOT-аналізу у плануванні туристичних послуг, інвестиціями у розвиток туристичної інфраструктури, інтеграцією інновацій у стратегії компаній, державним регулюванням та стратегічним плануванням у туризмі, а також розробкою перспективних програм розвитку туризму.

Теоретичні основи

Стратегії розвитку туристичних послуг є основою для довгострокового успіху компаній та регіонів у туристичній галузі. Вони включають розробку заходів, спрямованих на збільшення привабливості туристичних продуктів, поліпшення інфраструктури та створення конкурентних переваг. Основні принципи стратегічного планування в туризмі полягають у визначенні ключових цілей, аналізі ринку, врахуванні потреб цільової аудиторії та орієнтації на сталий розвиток. Важливо враховувати як внутрішні ресурси

компанії або регіону, так і зовнішні фактори, що впливають на туристичний ринок.

SWOT-аналіз є одним із ключових інструментів у плануванні стратегій розвитку. Цей метод дозволяє оцінити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози для туристичної компанії чи регіону. Наприклад, серед сильних сторін можуть бути природні ресурси, історичні пам'ятки чи розвинена інфраструктура, тоді як слабкі сторони – недостатня кількість інвестицій або низька якість сервісу. SWOT-аналіз допомагає визначити пріоритетні напрями розвитку, які забезпечать підвищення конкурентоспроможності.

Інвестиції у розвиток туристичної інфраструктури є ключовим елементом стратегій. Сучасні туристи очікують високого рівня комфорту та доступності, тому інфраструктурні проєкти, такі як будівництво готелів, оновлення транспортних систем чи розвиток зон відпочинку, мають стратегічне значення. Окрім того, інтеграція інноваційних рішень, таких як цифрові сервіси, «розумні» технології чи віртуальна реальність, дозволяє зробити туристичні продукти більш привабливими та адаптованими до сучасних тенденцій.

Державне регулювання та стратегічне планування відіграють важливу роль у розвитку туризму на національному рівні. Уряди розробляють перспективні програми розвитку галузі, які включають стимулювання інвестицій, підтримку малого та середнього бізнесу, а також захист культурної та природної спадщини. Такі програми сприяють створенню сприятливих умов для залучення туристів, підвищенню рівня зайнятості та стимулюванню економічного зростання. Розробка стратегій, що враховують глобальні виклики та місцеві особливості, забезпечує довготривалий успіх туристичної галузі.

Практичні завдання

Завдання 1. Вивчіть основні принципи розробки стратегій розвитку туризму. Складіть список принципів та поясніть їх значення.

Поясніть, як кожен принцип сприяє розробці ефективної стратегії розвитку туризму.

Завдання 2. Вивчіть методику SWOT-аналізу та її застосування у плануванні туристичних послуг. Складіть таблицю, в якій відображено основні елементи SWOT-аналізу.

Поясніть, як SWOT-аналіз допомагає у плануванні туристичних послуг.

Завдання 3. Вивчіть основні напрями інвестицій у розвиток туристичної інфраструктури. Складіть список напрямків та поясніть їх значення.

Поясніть, як інвестиції сприяють розвитку туристичної інфраструктури.

Завдання 4. Вивчіть застосування інновацій у стратегіях туристичних компаній. Складіть список інновацій та поясніть їх значення.

Поясніть, як інновації сприяють ефективності стратегій туристичних компаній.

Завдання 5. Вивчіть основні етапи розробки перспективних програм розвитку туризму. Складіть схему, яка відображає послідовність етапів.

Поясніть, як кожен етап сприяє успіху програми розвитку туризму.

Теми рефератів

1. Принципи розробки стратегій розвитку туризму: цілі, аналіз ринку, потреби аудиторії.
2. SWOT-аналіз у плануванні туристичних послуг: сильні та слабкі сторони, можливості та загрози.
3. Інвестиції у розвиток туристичної інфраструктури: готелі, транспорт, зони відпочинку.
4. Інтеграція інновацій у стратегії туристичних компаній: цифрові технології, VR, AR.
5. Державне регулювання та стратегічне планування у туризмі: програми та заходи.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова література

1. Економіка туризму : підручник / В. Ю. Світлична, С. А. Александрова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 167 с.
2. Економіка туризму: теорія та практика : підручник / М. П. Мальська, М. Й. Рутинський, С. В. Білоус, Н. Л. Мандюк. – Київ : Центр учбової літератури, 2017. – 544 с.
3. Мальська М.П. Світовий досвід розвитку туризму: навчальний посібник / М.П. Мальська. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 356 с.
4. Туристські ресурси України: підручник / М. М. Покоloodна, Т. В. Гордієнко, І. Л. Полчанінова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 222 с.
5. Сагалакова Н. О. Туризм: бізнес-процеси, ціни і ціноутворення : монографія / Н. О. Сагалакова. – Київ : КНТЕУ, 2016. – 416 с.

Допоміжна література

1. Абрамов В. В. Історія туризму: підруч. / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. Харків: Видавництво «Форт», 2020. 286 с.
2. Алієва-Барановська В. М. Міжнародний туризм : навч. посібник-довідник / В. М. Алієва-Барановська, І. І. Дахно. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 344 с.
3. Андренко І. Б., Кравець О. М., Писаревський І. М. Менеджмент туризму: навч. посібник. Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Х. : ХНУМГ, 2018. 402 с.
4. Брусільцева Г. М., Зима О. Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с.
5. Гапоненко А.І., Парфиненко А.Ю., Шамара І.М. Сільський зелений туризм. Навчальний посібник. Суми, 2019. 178 с.
6. Гаталяк О. М., Стецький В. В. Страхування у туризмі: навч. посібн. /О. М. Гаталяк, В. В. Стецький. Львів: ЛНУ ім. Ів. Франка, 2020. 114 с.
7. Городня Т. А. Економіка туризму: теорія і практика : навч. посібник / Т. А. Городня, А. Ф. Щербак. Київ : Кондор, 2012. 436 с.
8. Державне агентство України з туризму та курортів (Держтуризмкурорт України) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.tourism.gov.ua
9. Дернова І. Світовий ринок послуг: сучасний стан та тенденції розвитку //Економіка та суспільство. 2023. №. 50.
10. Заворуєва О. С. Удосконалення стратегії управління розвитком туристичної галузі України : дис... канд. екон. наук : 08.00.03 – економіка та

управління національним господарством / О. С. Заворуєва. – Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2019. 205 с.

11. Закон України від 15.09.95 р. № 324/95-ВР «Про туризм» // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

12. Летуновська Н. Є., Люльов О. В. Маркетинг у туризмі : підручник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 270 с.

13. Лисюк Т., Ройко Л., Білецький Ю. Цифрові інноваційні технології у сфері туризму України // Економіка та суспільство. 2023. №. 52.

14. Ліцензійні умови провадження туроператорської діяльності: Наказ Міністерства інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1275-13#n16>.

15. Любіцева О. Туристичні ресурси України: навч. посібник / О. Любіцева, Є. Панкова, В. Стафійчук. К.: Альтерпрес, 2017. 369 с.

16. Манзюк В. В., Заборовський В. В., Копча І. І. Технології віртуальної реальності у сфері туризму // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2024. С. 388-394.

17. Маркетинг у туризмі : підручник / Н. Є. Летуновська, О. В. Люльов. Суми : Сумський державний університет, 2020. 270 с.

18. Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія. Видання п'яте / за наук. ред. проф. Матвійчук Л.Ю. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. 320 с.

19. Про туризм [Електронний ресурс] : Закон України від 15.09.1995 № 325/95-ВР. – Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

20. Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: підручник / Ф.Ф. Шандор, М.П. Кляп. К.: Знання, 2013. 334 с

Електронні бази даних та аналітичні ресурси

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. World Tourism Organization (UNWTO). <https://www.unwto.org>

3. United Nations World Tourism Organization (UNWTO) – Режим доступу: <https://www.unwto.org>.

4. Eurostat. <https://ec.europa.eu/eurostat>

5. Statista. <https://www.statista.com>

6. Tourism Research Australia (TRA). <https://www.tra.gov.au>

7. OECD Tourism Trends and Policies. <https://www.oecd.org>

8. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development). <https://unctad.org>

9. National Tourism Organization (NTO). <https://www.ustravel.org>,

<https://ukrainetourism.org>).

10. World Bank - Tourism and Travel. <https://www.worldbank.org/en/topic/tourism>

11. Market Research Future (MRFR). <https://www.marketresearchfuture.com>

12. Google Trends. <https://trends.google.com>

13. Skyscanner Research. <https://www.skyscanner.net>

14. Airbnb Community and Market **Insights**. <https://www.airbnb.com>

15. TripAdvisor Insights. <https://www.tripadvisor.com/Insights>